

WAT NA DE REPETITIE?

NL I Ingmar Bergmans *Na de repetitie* en *Persona* vormen een tweeluik dat in belangrijke mate over theater zelf gaat. Het theater dat wij allemaal spelen, maar ook de kunstvorm die mee de levens bepaalt van de acteurs en regisseurs die hem beoefenen. MICHAËL BELLON

De encenering van *Na de repetitie/Persona* door Toneelgroep Amsterdam werd zopas geselecteerd voor het Nederlands Theater Festival en Karina Smulders en Marieke Heebink zijn beiden genomineerd als beste actrice van het jaar... Maar als we Ivo Van Hove spreken zit hij alweer in de repetities voor zijn regie van *Strange interlude* van Eugene O'Neill bij de Münchner Kammerspiele.

Leeft iemand die voortdurend repeteert en toneelstukken maakt niet min of meer in fictie?

IVO VAN HOVE: Als je repeteert, leef je in een fantasie, ja. Het repetitielokaal is een plek waar je de meest duistere fantasieën, de dingen waar je het meest naar verlangt in vrijheid kunt bespreken en uitproberen. Maar het besef dat je daar niet in de werkelijkheid vertoeft, is er natuurlijk wel degelijk. Wat je meemaakt in het echte

leven blijft ook voor een acteur of een regisseur het allerbelangrijkste en meest bepalende.

Je regisseerde van Bergman eerder *Scènes uit een huwelijk* (2005) en *Kreten en gefluister* (2009). Waarom keer je nu terug naar zijn werk?

VAN HOVE: Tijdens mijn studentenjaren zag ik drie tot vier films per week, en soms meerdere op een dag. Het was een hele goeie tijd voor de cinema omdat cineasten als Fassbinder, Visconti, Antonioni en ook Bergman hun beste werk afleverden. Bergman is me altijd bijgebleven omdat zijn films tegelijkertijd hard en zacht zijn. Ze zijn bitter, kijken het leven recht in de ogen, maar ze zijn ook heel menselijk, humaan. Met de jaren heb ik ook behoefte aan zachtheid op het toneel. Het gaat niet om feelgoodtheater, maar om tederheid, en daar is Bergman heel bedreven in.

Daarnaast is hij een fenomenaal schrijver. Zijn teksten zijn eenvoudig geschreven, maar ongelooflijk mooi.

***Na de repetitie* is gebaseerd op een tv-film van Bergman uit 1984, en *Persona* is zijn film uit 1966. Waarom zet je beide naast elkaar?**

VAN HOVE: Dat is natuurlijk niet zo door Bergman bedoeld, maar zijn oeuvre hangt nauw aan elkaar. Hier is het verband het toneel, het theater, en af en toe vind ik het fijn om het ook eens over het eigen vak te hebben.

De benadering is wel verschillend. In het eerste deel zie je een regisseur die totaal leeft in en voor het theater. Die zich eigenlijk heeft teruggetrokken uit het leven dat hem veel te chaotisch en te ingewikkeld is. Hij wil alleen nog leven door zijn voorstellingen, die met andere woorden autobiografieën geworden zijn. Daartegenover staat in *Persona* een actrice die stopt met

Na de repetitieve

Foto's © Jan Versweyveld

acteren en niet meer wil spreken. Voor haar is toneel geen levensvervulling meer. Het voldoet niet meer aan een noodzaak, omdat ze met een trauma zit dat te maken heeft met haar zontje. In het eerste deel krijg je dus een ode aan de kracht van het toneel en de fantasie, in het andere wordt dat allemaal in vraag gesteld.

Zit er toch niet wat van die regisseur in jou?

VAN HOVE: Ik heb zelf wel eens een keer gezegd dat als je al mijn voorstellingen vanaf de jaren 1980 naast elkaar zet, je mijn levensloop kunt volgen. Ik wil altijd iets maken dat er voor mij toe doet. Ik ben dus ook aanwezig in die regisseur van *Na de repetitie*, die god over eigen leven denkt te zijn, maar erachter komt dat het leven hardnekkiger is dan dat. Daarom is ook het tweede deel heel herkenbaar. Ook voor de acteurs, die weten hoe het leven en hun relaties soms moeilijk te rijmen zijn met ons grillige beroep. Wij hebben geen *nine to five*-job en daar raken mensen soms mee in de knoop.

Een verwant thema is dat van de verschillende maskers die een mens opzet voor de verschillende rollen die hij in zijn verschillende relaties speelt.

VAN HOVE: *Strange interlude* gaat ook over die rolpatronen waarin wij elkaar stoppen:

'jij bent mijn geliefde', of 'jij bent mijn vader'. Ik geloof diep dat wij in onze verschillende relaties andere persoonlijkheden zijn. We zijn allemaal op een bepaalde manier schizofreen. Daarom gaan de mensen ook graag naar het toneel: omdat ze zelf ook voortdurend theater spelen.

Het decor evolueert op een opmerkelijke manier mee met de episodes.

VAN HOVE: Ik kan er op voorhand niet te veel over vertellen. *Na de repetitie*, dat zich in een repetitielokaal afspeelt, is heel fysiek, lijfelijk en intens, zoals een repetitie bij mij in werkelijkheid ook is. In *Persona* belanden we eerst in een ziekenhuis, bij het gepijnigde en gekwelde lichaam van de actrice. Voor dat gedeelte hebben we ons laten inspireren door de Belgische kunstenaar Berlinde De Bruyckere. Om

te genezen moet de actrice een tijdje rust nemen en zitten we letterlijk midden in de natuur.

Opmerkelijk is dat dit stuk in première ging in Le Théâtre de la Place in Luik.

VAN HOVE: Dat was voor mij een politiek statement. Het moest blijkbaar een Nederlands gezelschap zijn, weliswaar geleid door een Vlaming, dat die taalgrens kon overschrijden. Ik ken directeur Serge Rangoni al van mijn twintigste. Met ons gezelschap in de Nederlandse taal in première gaan in Luik was een enorme ervaring. In Brussel bestaat die samenwerking tussen de taalgroepen al, maar er wordt nog veel te weinig over de grenzen van Brussel heen gekeken. Ik hoop dat we wat dat betreft mee een andere toon kunnen helpen zetten. 🗨️

FR I *Na de repetitie et Persona*, mis en scène par Ivo Van Hove et son Toneelgroep Amsterdam, ont été créés à Liège et viennent d'être sélectionnés pour le Dutch Theaterfestival. Ce diptyque d'Ingmar Bergman traite des rôles que l'on joue tous, mais aussi du théâtre en tant que médium qui influence la vie des acteurs et metteurs en scène.

EN I *Na de repetitie/Persona*, directed by Ivo Van Hove with Toneelgroep Amsterdam, premièreed in Liège and has just been selected for the Dutch Theatre Festival. The diptych by Ingmar Bergman is about the roles we all play, but also about the medium of theatre as an art, which influences the lives of the actors and directors that practice it.

NA DE REPETITIE/PERSONA • 31/5 & 1/6, 19.00, 2/6, 15.00, €20/25, NL, surtitré en FR, KAAITHEATER, square Saintcettelesquare 20, Brussel/Bruelles, 02-201.59.59, www.kaaitheater.be